

Kara, M. ve Kurt, Y. (2021) Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Açısından Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeyleri: Van İli Örneği. *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), s. 101-110.

CİNSİYET VE MESLEKİ DENEYİM AÇISINDAN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ

Burnout Levels of Accounting Professionals in Terms of Gender and Professional Experience: Van City Example

Murat KARA¹ Yusuf KURT²

ÖZET

Günümüz insanları mesleğini icra ederken birtakım fiziki, zihinsel ve iş stresine maruz kalmaktadır. Maruz kalınan bu stres sonucunda tükenmişlik sendromu gün yüzüne çıkmaktadır. Tükenmişlik de insanlarda başarısızlık, enerji kaybı, fiziksel ve duygusal problemlere neden olmaktadır. Tükenmişliğin bazı evreleri, boyutu, göstergeleri vardır ki bunlar, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı şeklinde meydana gelmektedirler. Günlük çalışma hayatında muhasebe mesleğini icra eden meslek mensupları, muhasebe mesleğinin stresli olması ve fazla iş yüküne sahip olması nedeni ile tükenmişlik sendromunu yaşamaktadırlar. Bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerini ölçmek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Anket çalışması Van ilinde faaliyet gösteren 106 meslek mensubuna yapılmıştır. Yapılan çalışma ile meslek mensuplarının tükenmişliğin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında cinsiyet ve mesleki deneyim süreleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış ve araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Tükenmişlik, Muhasebe, Muhasebeci

ABSTRACT

Today, people are exposed to some physical, mental and work stress while performing their profession. As a result of this stress, burnout syndrome emerges. Burnout causes failure, loss of energy, physical and emotional problems in people. There are some stages, dimensions, and indicators of burnout that occur in the form of emotional exhaustion, depersonalization and low personal accomplishment. Professionals who perform the accounting profession in their daily work experience burnout syndrome because the accounting profession is stressful and overworked. With this study, a questionnaire was applied to measure the burnout levels of accounting professionals. With this study, it was investigated whether the members of the profession differ in terms of gender and professional experience in the dimensions of emotional exhaustion, depersonalization and personal success, and the results of the research are included.

Keywords: The Occupational Burnout, Accounting, Accountant

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0002-2235-1827, m.kara@yyu.edu.tr

² Öğr. Gör. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Özalp Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0002-1071-4205, yusufkurt@yyu.edu.tr

GİRİŞ

“Çalışmak” insanların hayatlarını idame ettirebilmesi için gerekli olan temel bir faaliyettir. Çalışılan ortamın rahat olması çalışanların işlerine motive olmasını sağlayacak ve çalışanların verimliliklerinin artmasına katkı sağlayacaktır. Çalışılan ortamın uygun olmaması, aşırı iş yükü ve yoğun iş temposu gibi etmenler ise çalışanlar üzerinde stres ve tatminsizlik oluşturan faktörler olarak sıralanabilir. İş yerlerinde ortaya çıkan bu tür problemler ise çalışanların başarısız olmalarını tetikleyecek ve çalışanların tükenmelerine neden olacaktır.

Tükenmişlik sendromu günümüzde hemen hemen her sektörde ortaya çıkan bir problem olup, daha çok yüz yüze iletişimi gerektiren hizmet alanında faaliyet gösteren işletmelerde rastlanılmaktadır. Hizmet sektöründe yer alan muhasebe mesleğini yürüten çalışanların, muhasebe bürolarında çalışanların iş yüklerinin ağır oluşu ve yüz yüze etkileşimlerinin yüksek olması çalışanların tükenmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla yoğun iş temposu olan muhasebe mesleğinde çalışan meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir.

Çalışma ile Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe elemanlarının cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır.

1. TÜKENMİŞLİK DÜZEYİ BOYUTLARI

Tükenmişlik sendromu kavramı ilk kez 1974 yılında psikanalizci Freudenberger tarafından “psikiyatrik ve fiziksel çöküş” şeklinde tanımlanmıştır. Daha sonra 1981’li yıllarda Maslach tükenmişlik sendromunu “işyerinde ortaya çıkan kronik bir stres” şeklinde tanımlamış ve Maslach Tükenmişlik Sendromu Envanteri (Maslach Burnout Inventory) isimli bir ölçek geliştirmiştir (Weber ve Reinhard, 2000:512-517). Tükenmişlik sendromu, uzun dönemli iş stresinin sonucu olarak duygusal, fiziksel, bilişsel ve sosyal semptomların derin ve sürekli yıpranması şeklinde de tanımlanmaktadır.

Literatürde tükenmişlikle ilgili birçok kuramsal çalışmaya rastlanılmaktadır. Bu çalışmalar; “Freudenberg”, “Maslach”, “Pearlman ve Hartman”, “Meir”, “Suran ve Sheriden”, “Cherniss”, “Pines”, “Edelwich” ve “Gaines ve Jermier”in tükenmişlik kuram ve modelleri olarak özetlenebilir (Dinç, 2008:51-62). Bu çalışmada Maslach tükenmişlik ölçeği kullanılarak veriler elde edildiğinden, burada Maslach tükenmişlik modelinin açıklamalarına değinilecektir.

Maslach teorisine göre tükenmişlik sendromu boyutları üçe ayrılmaktadır. Bu boyutlar; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutlarıdır (Smetackovaa, 2017). Bu alt boyutlar aşağıdaki başlıklarda ele alınmıştır.

1.1. Duygusal Tükenme Alt Boyutu

Duygusal tükenme kişinin enerjisinin azaldığı ve duygusal kaynaklarının tükendiği hissine kapılması anlamına gelmektedir. (Çimen; Ergin, 2001:169-176). Aşırı iş yükü, işte yaşanan kişilerarası çatışmalar ve olumsuz çalışma koşulları duygusal tükenmeye neden olmaktadır. Duygusal tükenme alt boyutu kişilerin kendilerini yorgun hissettiği ve meslek mensuplarının mesleklerine eskisi gibi istekli davranmadıklarını hissetmeye başladıkları alt boyuttur. Duygusal açıdan yoğun bir çalışma temposuna sahip olan personel, diğer kişilerin duygusal taleplerini karşılayamaz duruma gelmektedir. Bu durum ise, duygusal tükenmişliği yaşayan çalışanlarda, diğer kişilerin problemlerini çözebilecek güce sahip

olmadığı duygusunun ortaya çıkmasına neden olmakta ve tükenmişliğin alt boyutu olan duyarsızlaşma boyutunu bir kaçış olarak kullanmaktadır (Kılınçarslan; Küçükşüleymanoğlu, 2019: 617-636).

1.2. Duyarsızlaşma Alt Boyutu

Duyarsızlaşma alt boyutu çalışanların müşterilere karşı katı, olumsuz ve ilgisiz davranışlar sergilemesini ifade eden, tükenmişliğin kişiler arası boyutunu temsil etmektedir. İnsanlıktan uzaklaşarak duyarsız hale gelen çalışanlar, karşılardaki insanlara nesne gibi davranmakta ve duygusal bir vurdumduymazlık içerisine girmektedirler. Ayrıca duyarsızlaşma alt boyutuna göre çalışanlar iş arkadaşlarına, müşterilere ve işyerine karşı küçük düşürücü tavır takınabilmektedirler. (Öz; Çeviren, 2017: 41-59)

1.3. Kişisel Başarı Alt Boyutu

Çalışanların başkaları hakkında olumsuz düşünceye sahip olması, çalışanın kendisi hakkında da olumsuz düşünceler içerisine girmesine neden olacaktır. Başkalarına karşı takındığı olumsuz tutumlar çalışanın kendisini üzmesine, suçlu psikolojisine bürünmesine ve sonuç olarak da işinde başarısız olmasına yol açmaktadır. Tüm bunların sonucu olarak ise çalışan kendisine olan saygısını kaybetmekte ve depresyona girebilmektedir (Dinç, 2008:51-62; Maslach vd., 2001: 397-422).

Başka bir ifade ile çalışan kendisine ilişkin yapılan değerlendirmelerde genel bir olumsuzluk duygusuna kapılır, işinde ilerleme aşaması kaydetmediğini, hatta gerilediğini, gösterdiği çabanın çözüm olmadığı ve çevresinde bir etki yaratmadığını düşünmektedir (Temelli ve Şendurur, 2018).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Öz ve Çeviren (2017), 320 muhasebe meslek mensubu üzerinde tükenmişlik düzeylerini ölçümledikleri çalışmalarında, demografik özellikler ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını incelemiştir. Çalışma sonucunda meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerine bakıldığında duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında düşük, kişisel başarı alt boyutu açısından ise yüksek düzeyde olduklarını belirlemiştir.

Öztürk, Çil ve Çına (2009), 462 muhasebe meslek mensubu üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında belirlenen demografik değişkenlerle tükenmişlik düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını analiz etmişlerdir. Tükenmişlik düzeyinin ölçülmesinde Maslach tükenmişlik ölçeğini kullanmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet açısından yalnızca duyarsızlaşma alt boyutunda erkek muhasebe meslek elemanlarının kadınlara göre daha fazla tükendikleri, eğitim düzeyi açısından ise eğitim düzeyi arttıkça daha çok tükendikleri tespit edilmiştir. Ayrıca medeni durum bakımından duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında evlilerin bekârlara göre daha çok tükendikleri, mesleki unvan açısından ise belirtilen boyutlarda unvan yükseldikçe tükenmişlik düzeylerinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Özkan ve Aksoy (2015), çalışmalarında muhasebe meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerini ve tükenmişlik düzeylerine etki eden faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucuna göre muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmadığı tespit edilmiştir.

Temelli ve Şendurur (2018), TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt) ve TRA2 (Kars, Ardahan, Iğdır, Ağrı) bölgelerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre TRA 1 ve TRA 2 bölgelerinde yaşayan muhasebe meslek mensuplarının genel olarak tükenmişlik sendromu gösterdikleri tespit edilmiştir.

Tükenmişlik düzeylerine bakıldığında duygusal tükenme alt boyutunda orta seviye, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi alt boyutlarında ise yüksek seviyede oldukları gözlemlenmiştir.

Hacıhasanoğlu ve Karaca (2014), bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları ve meslek elemanları üzerinde yapmış oldukları çalışmada tükenmişlik düzeyleri, iş tatmini ve stres düzeyleri boyutları arasında bir farklılık olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta, kişisel başarı düzeylerinin yüksek olduğu, stres düzeylerinin ise yüksek olmasına karşılık, iş tatminin de yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Taysı ve Canbaz (2018), tarafından yapılan çalışmada, muhasebe meslek çalışanlarının tükenmişlik sendromu yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşıyorlarsa hangi düzeyde yaşadıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik düzeyinin; duygusal tükenme alt boyutunda orta düzeyde, duyarsızlaşma alt boyutunda düşük düzeyde ve kişisel başarı alt boyutunda ise orta düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.

Avşaroğlu ve Ay (2010), tarafından Türkiye’de faaliyet gösteren 1494 muhasebe çalışanı üzerinde çalışanların tükenmişlik düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmada Maslach ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre duygusal tükenme boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir. Çalışma sürelerine göre ise duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında bir farklılaşma görülürken, duygusal tükenme boyutunda bir farklılık görülmemiştir. Ayrıca muhasebe çalışanlarının yaşları üzerinde duygusal tükenme boyutunda farklılaşma gözlemlenirken, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Büyükyılmaz ve Gürkan (2014), tarafından muhasebe meslek çalışanlarının idealist ve rölativist etik tutumları üzerinde mesleki tükenmişliğin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadaki veriler 260 muhasebe meslek mensubundan anket yöntemi uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda mesleki tükenmişliğin üç boyutunda da (duygusal tükenmişlik, başarısızlık hissi ve duyarsızlaşma) idealist etik tutumlarını olumsuz olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Ayrıca duygusal tükenmişlik ve başarısızlık hissi boyutlarının rölativist etik tutumlarını artırıcı bir etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Kılınçarslan ve Küçüksüleymanoğlu (2019), Bursa’da faaliyet gösteren 391 muhasebe meslek elemanı üzerinde muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre muhasebe meslek elemanlarının yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları belirtilmiştir. Ayrıca tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete, yaşa, eğitim durumuna, medeni duruma, mevcut iş yerindeki çalışma süresine ve mesleki çalışma süresine göre anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Fakat tükenmişlik düzeylerinin faaliyet yeri ve şekline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Karakaş ve Bilen (2014), yaptıkları çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyi ve iş performansları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yapılan analiz sonucunda muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerinin yüksek çıktığı gözlemlenmiştir. Ayrıca demografik özellikler açısından duygusal tükenme boyutu ile unvan değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Fakat tükenmişlik düzeyleri ile performans algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı ifade edilmiştir.

3. VAN İLİNDEKİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ CİNSİYET VE MESLEKİ DENEYİM AÇISINDAN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ

Çalışmanın bu kısmında Van ilindeki muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet ve mesleki deneyim açısından tükenmişlik düzeylerine yönelik yapılan araştırmaya yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Güvenilirliği

Bu çalışmanın amacı, Van ilinde mesleğini icra eden muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet ve mesleki deneyim açısından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında farklılığın olup olmadığının saptanmasıdır.

Tablo 1: Güvenirlik Katsayısına İlişkin Bulgular

Ölçek	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Mesleki Tükenmişlik	0,82	22
Duygusal Tükenme	0,87	9
Duyarsızlaşma	0,73	5
Kişisel Başarı	0,73	8

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmada anket yöntemi uygulanmış ve veriler analiz edilmiştir. Araştırmaya, Van ilinde faaliyet gösteren 106 muhasebe meslek mensubu katılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada tanımlayıcı istatistikler, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplamalarına yer verilmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacına ilişkin Maslach ve Jackson (1981), "Maslach Tükenmişlik Envanteri"nde 22 madde mevcut olup geçerlilik ve güvenilirlik çalışması (0,82) yapılmıştır. Likert tipi beşli olarak; hiçbir zaman (1), çok nadir (2), bazen (3), çoğu zaman (4), her zaman (5) olarak derecelendirilmiştir. Toplam 22 maddeden oluşan ölçek, mesleki tükenmişliği duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı olmak üzere üç alt boyutta değerlendirmektedir (Sünbül, 2003: 58-73; Dolunay, 2002:51-62).

Karşılaştırmalar için verilerin normal dağılım gösterdiği için parametrik testlerden yararlanılacaktır. Bu amaçla cinsiyete göre bağımlı değişkenler karşılaştırılırken bağımsız örneklem t testi; mesleki deneyim değişkenlerine göre karşılaştırılırken ise tek yönlü varyans (one way anova) analizi kullanılacaktır.

4.3. Araştırmanın Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, demografik bulgulara ve muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)	Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	58	55	Ortaöğretim	2	2
Bayan	48	45	Lise	4	4
Toplam	106	100,0	Ön lisans	4	4
Yaş	Frekans (f)	Yüzde (%)	Lisans	Frekans (f)	Yüzde (%)
18-27	2	2	Y. Lisans	18	17
28-37	38	36	Doktora	-	-
38-47	42	40	Toplam	106	100,0
48-57	10	9	Mesleki Deneyim	Frekans (f)	Yüzde (%)
58-67	14	13	0-4	8	7
Toplam	106	100,0	5-9	42	40
Medeni Durum	Frekans (f)	Yüzde (%)	10-14	8	7
Evli	82	77	15-19	24	23
Bekâr	24	23	20 ve üstü	24	23
Toplam	106	100,0	Toplam	106	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek mensuplarının %55 'i erkektir. Tablo 2'ye göre meslek mensuplarının yaşları incelendiğinde 38-47 yaş aralığındaki meslek mensuplarının oranı diğer yaş aralıklarına göre yüksektir. Araştırmaya katılan Meslek mensuplarının büyük çoğunluğu genç yaş aralığındadır. Tablo incelendiğinde meslek mensuplarının %77'si evlidir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının büyük çoğunluğu 5 yıl ve üzeri mesleki faaliyetlerini yerine getirdiği görülmektedir. Tablo incelendiğinde meslek mensuplarının % 73'ü lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Tükenmişlik Alt Boyutları ile Cinsiyet Arasındaki Farklılık

Tükenmişlik Alt Boyutları	Cinsiyet		n	X	Ss	t değeri	P
	Erkek	Kadın					
Duygusal Tükenme	Erkek	58	2,74	0,62	,472	0,752	
	Kadın	48	2,68	0,64			
Duyarsızlaşma	Erkek	58	2,59	0,72	1,512	0,035	
	Kadın	48	2,75	0,72			
Kişisel Başarı	Erkek	58	2,64	0,67	-2,142	0,524	
	Kadın	48	2,64	0,63			

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere, tükenmişlik düzeylerinin duygusal tükenme ($t(106) = ,472$; $p = ,752$) ve kişisel başarı ($t(106) = -2,142$; $p = ,524$) boyutlarında kadın ve erkek muhasebe meslek elemanları

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Fakat her iki alt boyutta da kadın muhasebe meslek elemanlarının daha fazla tükendikleri görülmektedir. Duyarsızlaşma alt boyutunda ise ($t(106) = 1,512$; $p = ,035$) kadın muhasebe meslek elemanlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yoğun tükendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Tükenmişlik Alt Boyutları ile Mesleki Deneyim Süresi Arasındaki Farklılık

Tükenmişlik Alt Boyutları	Mesleki Deneyim (Yıl)	n	X	Ss	F	P
Duygusal Tükenme	0-4	8	2,73	0,78	1,456	0,252
	5-9	42	2,75	0,68		
	10-14	8	2,68	0,64		
	15-19	24	2,64	0,73		
	20 ve üstü	24	2,73	0,58		
Duyarsızlaşma	0-4	8	2,72	0,62	1,387	0,239
	5-9	42	2,68	0,74		
	10-14	8	2,479	0,71		
	15-19	24	2,67	0,62		
	20 ve üstü	24	2,54	0,59		
Kişisel Başarı	0-4	8	2,64	0,72	6,456	0,003
	5-9	42	2,53	0,76		
	10-14	8	2,48	0,64		
	15-19	24	2,65	0,69		
	20 ve üstü	24	2,74	0,63		

Tablo 4’de muhasebe meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerinin alt boyutları ile mesleki çalışma süreleri arasındaki farklılıkları gösteren ANOVA testi sonuçları sunulmuştur. Buna göre, duygusal tükenme ($F=1,456$; $p=,252$) ve duyarsızlaşma ($F=1,387$; $p=,239$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ancak duygusal tükenme boyutunda 21 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar ile duyarsızlaşma boyutunda 0-4 yıl arası kıdeme sahip olanların daha fazla tükendikleri ortaya çıkmıştır. Kişisel başarı ($F=6,456$; $p=,003$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc testleri sonucunda; kişisel başarı boyutunda muhasebe mesleğinde 5-9 yıl arasında çalışanlar ile 0-4 yıl, 10-14 yıl, 15-19 yıl ve 20 yıl üzeri çalışanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Mesleki kıdem arttıkça çalışanların kendilerini başarılı hissettikleri saptanmıştır.

SONUÇ

Bu çalış ile muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla katılımcıların demografik özelliklerine ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılarak hazırlanan anket formlarına (Likert tipi 5'li ölçek) yer verilmiş ve Van ilinde rassal olarak seçilen 106 muhasebe meslek elemanına uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin SPSS for Windows 23 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir. Değerlendirmelerde tanımlayıcı istatistikler, yüzde, ortalama ve standart sapmalara yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri yüzde değerler ile incelenmiştir. Daha sonra katılımcıların tükenmişliğin üç alt boyutunda yer alan ifadelerle verdikleri karşılıkların ortalamaları ile cinsiyet ve mesleki deneyimleri analizleri t testi ve tek yönlü anova (one way anova) ile yapılmıştır. Anketin güvenilirliği Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler için alfa katsayıları; Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin tamamı için 0,82; Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin alt ölçekleri Duygusal Tükenme için 0,87, Duyarsızlaşma için 0,73 ve Kişisel Başarı için 0,73 olarak hesaplanmıştır. Anketimizi cevaplayanların çoğunluğu, erkek, genç yaşta, evli, lisans mezunundan oluşmaktadır.

Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeylerinin Farklılığı

Demografik Özellikler	Tükenmişlik Alt Boyutları		
	Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı
Cinsiyet	-	✓	-
Mesleki Deneyim	-	-	✓

Muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik düzeylerinin alt boyutlarının hangi demografik değişkenlik ve mesleki deneyim süresine göre farklılık gösterdiği Tablo 5’de yer almaktadır. Buna göre, tükenmişlik alt boyutlarından sadece duyarsızlaşma boyutunda kadın ve erkek muhasebe meslek mensupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıktığı, tüm alt boyutlarda kadınların erkeklere göre daha yoğun tükenmişlik yaşadığı görülmektedir. Kişisel başarı ile muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyimleri karşılaştırıldığında aralarında anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının duygusal tükenme boyutunda 21 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar ile duyarsızlaşma boyutunda 0-4 yıl arası kıdeme sahip olanların daha fazla tükendikleri ortaya çıkmıştır. Mesleki deneyim ile kişisel başarı arasındaki ilişkinin düzeyi de yine mesleki deneyim yılı ile ilişkilendirilebilir.

Araştırma yapılan işletmelerin muhasebe meslek mensuplarının ve söz konusu kişilere ulaşabilmekteki zorluklar araştırmanın kısıtını oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- Ay, M. ve Avşaroğlu, S. (2010). Muhasebe Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi 1-Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), s. 1170-1189.
- Bora, K. T. ve Küçüksüleymanoğlu, R. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Araştırılması: Bursa İli Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ağustos (Özel Sayı), s. 617-636.
- Büyükyılmaz, O. ve Gürkan, S. (2014). Mesleki Tükenmişliğin Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 24(124), s. 129-148.
- Çimen, M. ve Ergin, C. (2001). Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Personelinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 43 (2), s. 169-176.
- Diñç, K. (2008). *Yardım Mesleklerinde Tükenmişlik Sendromu*, (Yayınlanmamış Dönem Projesi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dolunay, A. B. (2002). Keçiören Ölçesi Genel Liseler ve Teknik-Ticaret Meslek Liselerinde Görevli Öğretmenlerde Tükenmişlik Durumu Araştırması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55 (1), s. 51-62.
- Hacıhasanoğlu, T. ve Karaca, N. (2014). Bağımsız Çalışan Muhasebe Meslek Mensuplarının ve Muhasebe Çalışanlarının Tükenmişlik, İş Tatmini ve Stres Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (4), s. 153-170.
- Karakaş, A., ve Bilen, A. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişlik Düzeylerinin İş gören Performansına Etkisi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), s.139-154.
- Maslach, C., Schaufeli, Wilmar B. ve Leiter, M. P. (2001). Job Burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, p. 397-422.
- Öz, B. ve Çeviren, Seher Meral (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu: Mersin Örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), s. 41-59.
- Özkan, F. ve Aksoy, C. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Tükenmişliğine Etki Eden Faktörler: Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(4), s. 23-41.
- Öztürk, V., Koçyiğit, S. Ç. ve Bal, E. Ç. (2009). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bazı Demografik Değişkenleri ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Ankara İli Örneği. *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 44, s. 137-148.
- Smetackovaa, I. (2017). Self-Efficacy and Burnout Syndrome among Teachers. *The European Journal of Social and Behavioural Sciences*, XX.
- Sünbül, A. M. (2003). An Analysis of Relations Among Locus of Control, Burnout and Job Satisfaction in Turkish High School Teacher. *Australian Journal of Education*. 47 (1), p. 58-73.

Taysı, K. ve Canbaz, S. (2018). Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine İstanbul İlinde Bir Araştırma. *Mali Çözüm*, 146, s. 91 –111.

Temelli, F. ve Şendurur, U. (2018). Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu: TRA1 ve TRA2 Bölgelerinde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), s. 375-406.

Weber, A., ve Reinhard, A. J. (2000). Burnout Syndrome: A Disease of Modern Societies?. *Occupational Medicine*, 50(7), p. 512–517.